

Kandidaatide ja töötajate isikuandmete töötlemine Eesti suuremates kaubandusettevõtetes

Andmekaitse Inspeksiooni järelevalve käigus kontrolliti nelja suuremat Eestis tegutsevat kaubandusettevõtet AS Selver, Rimi Eesti Food AS, Prisma Peremarket AS ja Maxima Eesti OÜ. Järelevalve toimus aprill-mai 2015 ja selle eesmärgiks oli kontrollida ettevõtete personali (nii tööle kandideerinud isikute kui ka ettevõtte töötajate) isikuandmete töötlemise vastavust isikuandmete kaitse seadusele¹. Inspeksioon algatas järelevalve, kuna kaubandusettevõtted annavad tööd suhteliselt suurele osale Eesti elanikkonnast, iga-aastaselt lahkub, liigub ja värvatakse selles valdkonnas tööle suurel hulgal teenindustöötajaid.

Ühtlasi viis Inspeksioon läbi järeltegevusi juhise „Isikuandmete töötlemine töösuhetes”² mõju ja kasutuselevõtu kohta.

Kokkuleppel Läti ja Leedu andmekaitse asutustega valiti iga riigi suurimate kaubandusettevõtete kontroll 2015. aasta Baltikumi ühisjärelevalve valdkonnaks.

Järelevalve käigus keskenduti järgmistele aspektidele: millised isikuandmed tekivad ettevõttesse töötajate ja tööle kandideerinud isikute kohta; kuidas isikuandmeid kogutakse; kuidas on korraldatud isikuandmete edasine töötlemine, säilitamine, edastamine, arhiveerimine ja kustutamine; millised on töötajate võimalused tutvuda tema kohta kogutud andmetega ettevõtte siseselt ja pärast töölt lahkumist; kuidas on korraldatud infoturve ettevõttes.

Järelevalve viisid läbi Andmekaitse Inspeksiooni andmeturbeekspert Andrus Altmeri ja vaneminspektor Kadri Levand. Järelevalve käigus tutvuti ettevõtete dokumentatsiooniga, intervjueriti ettevõtete esindajaid ja teisi võtmeisikuid.

Järelevalve tulemused

Kontrollitud neli on suurimad Eestis tegutsevad kaubandusettevõtted, kus töötavad tuhanded töötajad. Kõikides ettevõtetes on isikuandmete töötlemine reguleeritud vastavate juhiste ja kordadega, töötajate otsimise ja värbamisega tegelevad personaliosakonnad, infoturbega ettevõtete või kontsernide IT-osakonnad ning turvateenused on jagatud kas ettevõtete enda turvaosakondadele või kasutatakse väliseid turvafirmasid.

Isikuandmete kaitse seaduse põhimõtete ja Andmekaitse Inspeksiooni juhistega on kõigi ettevõtete spetsialistid tutvunud. Mõnes küsimuses vajab ettevõtetes kehtiv praktika veidi selgitustööd ja korrigeerimist, kuid üldiselt on kõikides kontrollitud ettevõtetes töötajate isikuandmed turvatud ning isikuandmete töötlemine vastab seaduse põhimõtetele. Mitmed spetsialistid kasutasid võimalust ise küsida Inspeksioonilt täiendavaid küsimusi, mis kohati käsitlesid andmekaitse valdkonda laiemalt ja polnud seotud käesoleva järelevalvega.

Üldine tendents kõigis ettevõtetes on vähendada töötajate ja tööle kandideerinud isikute andmete töötlemist kandideerijate suure arvu ja töömahu tõttu. Töötajate hulk, keda personaliosakonnad otsivad ja värbavad, võib ulatuda mitme tuhande inimeseni aastas ettevõtte kohta. Mõnes ettevõttes kehtiva praktika järgi kustutatakse kandideerinud isikute andmed kohe pärast töökoha täitmist. Inspeksioon selgitas, et ettevõtetel on õigus kandidaatide andmeid säilitada kauem (maksimaalselt

1 https://www.riigiteataja.ee/otsingu_tulemus.html?sakk=kehtivad&otsisona=IKS

2 https://www.waki.rik.ee/sites/www.aki.ee/files/elfinder/article_files/Isikuandmed%20t%C3%B6%20suhetes%20juhendamaterjal26%2005%202014.pdf

1 aasta), et ettevõtetel oleks võimaliku töövaidluse korral olemas vajaminev tõendusmaterjal. Enamasti delegeeritakse peale esmase valiku tegemist kauplusetöötajate edasine intervjuerimine ja lõplik valik konkreetse kaupluse juhatajatele. Erandiks on ettevõtete peakontoris vajalikud spetsialistid ja juhtivtöötajaid, kelle otsimisele ja värbamisele pühendatakse olulisemalt rohkem aega ning kelle isikuandmete töötlemisega tegelevad ainult ettevõtte personalispetsialistid. Kandidaatide tausta uurimisel on ettevõtetes erinevad lähenemised, üldlevinud praktika kohaselt piirdatakse kandidaadi puhul tema CVs tooduga. Kui taustakontrolli tehakse, siis kasutatakse ainult avalikke infoallikaid Karistusregistri otsingust kuni otsingumootori abil leitava infoni. Inspeksioon ei tuvastanud värbamisprotsessis rikkumisi, pigem tegelesime selgitustööga.

Töötaja tööleasumisel on tavaline, et personaliosakonnani jõuavad töötaja isikuandmed läbi töökohaks oleva kaupluse juhataja või ettevõtte turvaosakondade, töötajatele on kõikides ettevõtetes tagatud ligipääs tema isikuandmetele ning töökorralduse reegleid sätestavatele dokumentidele. Töötajate isikuandmete töötlemine on Inspeksiooni hinnangul üldiselt seadusega kooskõlas, kuid kahes aspektis soovib Inspeksioon siiski korrigeerida mõnes ettevõttes käibelolevat praktikat. Töötajate läbipääsukaartide (uksekaartide) logide kasutamine töökohustuste rikkumise tuvastamiseks on Inspeksiooni hinnangul ülemäärane isikuandmete töötlemine ning seetõttu soovitame kasutada vähemriivavaid võimalusi töökohustuste täitmise kontrollimiseks. Teine aspekt on teenindustöötajate isikuandmete kaitse klientide eest, kuna kaupluse klient ei pea teadma teda teenindava kaupluse lihttöötaja täisnime ega muid isikuandmeid. Näiteks ei peaks ostutšekil olema kirjas kassiiri ees- ja perenimi.

Kõikides ettevõtetes on reguleeritud turvaosakondade või siis seda teenust pakkuvad turvafirmade tegevus. Turvakaamerate ja videomaterjalide edastamisega seonduvaid korrad ja praktika vastab Inspeksioon hinnangul isikuandmete kaitse seadusele. Üldiselt tegeletakse ettevõtte vara kaitsmisega ning töötajate isikuandmeid töödeldakse ainult töötajapoolse raske töökorralduse reeglite rikkumise puhul koostöös kauplusejuhatajate ja personalispetsialistidega. Tavaline on töötajate ligipääsu piiramine ettevõtete ruumides vastavalt nende rollidele (vastavad võtmed, turvakoodid, uksekaardid) ning vajadusel sisekontrolliga tegelevate spetsialistide kasutamine.

Infoturbe tegeleb igas ettevõttes sisemine IT-osakond. Kasutatakse ka väliseid teenusepakkujaid (isikuandmete kaitse seaduse mõistes volitatud isikuandmete töötajaid), kellelt tellitakse IT-kasutajate teenuseid ja spetsiifilist tark- ja riistvara tuge. Infoturbe alase koolitusega tegelevad ettevõttes samuti peamiselt IT-osakonna spetsialistid. Infoturbe reeglites ja eeskirjades Inspeksioon rikkumisi ei tuvastanud, küll juhime tähelepanu sellele, et isikustatud e-postiaadresside (töötaja nimeline ettevõtte e-postiaadress) puhul ei saa välistada postiaadresside kasutamist isiklikuks otstarbeks seda näiteks ettevõtte töökorralduse reeglites ära keelates. Töötaja sõnumisaladuse rikkumise vältimiseks soovitab Inspeksioon tööandja poolse ligipääsu töötaja e-postkastile hoolikalt töökorralduse reeglites ära põhjendada ja võimalusel sellises tegevuses alati töötajat teavitada (võtta sellise tegevuse jaoks iga kord töötaja kirjalik nõusolek).

Kokkuvõte

Üheski ettevõttes märkimisväärseid rikkumisi ei tuvastatud. Ettevõtetes on kasutusel erinevaid lähenemisi töösuhete korraldamiseks, kuid personalispetsialistid on üldiselt teadlikud isikuandmete töötlemise põhimõtetest, on kursis Andmekaitse Inspeksiooni juhiste ja selgitustööga ning kasutasid võimalust esitada omapoolseid täiendavaid küsimusi Inspeksiooni esindajatele neid huvitavates valdkondades.